

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2019/20:72

Onsdagen den 19 augusti

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi har först frågan om medgivande till deltagande på distans. Kan vi medge detta? Svaret är ja.

§ 2 Information och samråd inför videomöte i kretsen av stats- och regeringschefer

Statsminister Stefan Löfven (deltar per telefon)

Information och samråd inför videomöte i kretsen av stats- och regeringschefer den 19 augusti 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Vi har statsministern med per telefon, och vi hälsar honom välkommen.

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Med kort varsel har EU:s ledare kallats samman för ett gemensamt videomöte med anledning av den akuta utvecklingen i Belarus. Det förbereds inga slutsatser; Europeiska rådets ordförande Michel kommer i stället att sammanfatta diskussionen efter mötet.

Inledningsvis vill jag betona att det som nu händer i Belarus har direkt påverkan på säkerheten och stabiliteten i vårt eget närområde. Detta är mycket viktigt för svensk del.

Redan före presidentvalet i Belarus den 9 augusti var den svenska regeringen tydlig med krav på att valen skulle hållas i enlighet med internationella standarder. Mänskliga rättigheter måste respekteras, och det får inte förekomma trakasserier av opposition eller civilsamhälle. Vi ser med stort allvar på utvecklingen. Regeringen har tydligt fördömt allt användande av våld, hot eller valfusk.

Det här presidentvalet var varken fritt eller rättvist. Jag fördömer naturligtvis det våld mot och de arresteringar av fredliga demonstranter som den belarusiska regimen är ansvarig för. Jag tror samtidigt att många delar min beundran över den kraft som det civila samhället har visat i Belarus den senaste veckan. Trots repressionen har man valt att fortsätta att demonstrera. Man gör det fredligt, men i massiv numerär.

Fru ordförande! I fredags träffades EU:s utrikesministrar för att diskutera utvecklingen i Belarus. Jag vill passa på att tacka för EU-nämndens stöd inför det mötet. Det är alltid en styrka med en så brett förankrad hållning.

Vid detta informella utrikesministermöte fanns det enighet om att EU måste reagera mot våldet och valfusket och bör inta en proaktiv hållning i relation till det som nu händer i Belarus. Det fanns också en mycket bred enighet om att EU bör införa sanktioner mot Belarus, riktade mot individer som har gjort sig skyldiga till våld, ogrundade frihetsberövanden och förfalskning av valresultat. Utrikesministrarna var eniga om att inleda det konkreta arbetet med att utforma listningar av sådana personer. Detta görs den här veckan.

Fru ordförande! Vad är det då som har hänt i Belarus efter utrikesministermötet i fredags? Ja, de senaste dagarna har vi sett historiskt omfattande demonstrationer i Belarus. Det visar att det belarusiska folket inte accepterar det utannonserade valresultatet. Det är ett tydligt tecken på att man vill se reformer och en demokratisk utveckling.

Fredliga protestyttringar sprids nu snabbt i samhället, också till anställda på statliga företag, medier och myndigheter. Det här är helt nytt i Belarus. Motstridiga signaler från Lukasjenko tyder på en osäkerhet över hur den här situationen ska hanteras. De kontakter som förekommer

mellan Minsk och Moskva och hur Moskva väljer att agera kan bli avgörande framöver. Historien har lärt oss att detta måste följas nära.

Fru ordförande! Det är nu centralt att EU fortsätter att stå enat och agerar kraftfullt. Jag kommer därför under videomötet att fortsätta att driva på för ett aktivt, tydligt och enat EU. Sanktioner behöver komma på plats. Som nämnden vet är det vår bedömning att den här typen av riktade sanktioner ger större tyngd åt EU:s uppmaningar till den belarusiska regeringen att stoppa våldet, släppa de politiska fångarna och som första steg inleda en genuin och inkluderande dialog med oppositionen. EU behöver betona vikten av att Belarus suveränitet och territoriella integritet respekteras av alla, inklusive alla grannländer.

Regeringen förordar en skarp linje i relation till den utveckling vi ser, men utan att vi stänger dörrar på ett sätt som skulle kunna gynna andra krafter. Ryssland har tydliga intressen här. Vidare bör EU visa beredskap att inom ramen för det östliga partnerskapet fördjupa relationen med ett demokratiskt Belarus, inklusive genom erbjudanden om samarbets- och handelsavtal. Vi behöver använda alla tillgängliga redskap för att påverka utvecklingen i rätt riktning. Sverige har också som inkommande ordförande i OSSE tillsammans med nuvarande ordförandeland, Albanien, erbjudit sig att besöka Minsk för att underlätta en dialog mellan regimen och oppositionen. Svetlana Tichanovskaja har i samtal med utrikesministern gett stöd för ett sådant initiativ.

För att sammanfatta: Vi står helhjärtat bakom det belarusiska folket och stöder dess rätt att självt bestämma sin framtid och fritt välja sina ledare. Dessutom rör det här vår egen säkerhet och stabilitet. Europa behöver en demokratisk utveckling i Belarus.

Fru ordförande! Det kan inte uteslutas att ett par medlemsstater under Europeiska rådets möte kommer att lyfta fram frågan om situationen i östra Medelhavet. Men vi förväntar oss ingen diskussion vid det här mötet, eftersom Europeiska rådets ordförande Charles Michel har varit tydlig inför den här videokonferensen med att han i stället vill se en väl förberedd diskussion om just östra Medelhavet på Europeiska rådets möte i september.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Jag är säkert inte ensam om att under lång tid ha följt utvecklingen i Belarus. Jag tror att flera på mötet har varit inblandade i olika demokratiprojekt för att stödja den demokratiska utvecklingen i Belarus. Det är spännande, och det är med förväntan man följer utvecklingen. Jag tror att många har initierade synpunkter och kommentarer att ge.

Jag ger ordet till partiernas representanter i partiernas storleksordning.

Anf. 5 PYRY NIEMI (S):

Fru ordförande! Jag tackar statsministern för föredragningen.

Situationen i Belarus är i ett kritiskt men också spännande och intressant läge. Från fuskvalet, de oacceptabla massarresteringarna och våldet från regimen mot oppositionen och demonstranterna i den egna befolkningen till den kraftiga folkliga resningen och kraven på Lukasjenkos avgång samt fria och rättvisa val har steget varit snabbt. Jag tror att hela världens reaktion på fuskvalet har fått Lukasjenko att både

tveka och tvivla, som statsministern var inne på. Det här är en ny situation för honom och regimen.

Det är oerhört viktigt för oss socialdemokrater att Sverige helhjärtat står bakom det belarusiska folket och stöder dess rätt att självt bestämma över sin framtid och fritt välja sina ledare. Jag kan tycka att det blir lite olyckligt när man, som i medier under gårdagen, använder termen ”medla” när man refererar till utrikesministerns initiativ med OSSE för att underlätta en dialog. Det leder tanken fel. Det handlar ju inte om att hitta någon sorts balans mellan å ena sidan fria och rättvisa val och å andra sidan Lukasjenko, utan Sverige måste alltid helhjärtat stå upp för fria och rättvisa val i Belarus. När sådana genomförs måste de legitima vinnarna få makten. Det är ju det som Sverige ska underlätta, även i sin roll som ordförandeland i OSSE.

Som statsministern var inne på är det också angeläget att EU är enat och på tårna och reagerar tydligt. Landet ingår i det östliga partnerskapet, och vi har följt det i många år under diktaturen. På så sätt kan vi undvika ett nytt läge som det i Ukraina och undvika att bli överraskade och tagna på sängen.

Vad anser statsministern att EU mer kan göra för att stödja det belarusiska folkets önskan om demokrati och fria och rättvisa val? Statsministern var ju också inne på det östliga partnerskapet och att den relationen öppnar nya vägar.

Anf. 6 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

De folkliga protesterna för frihet och demokrati i Belarus väcker stor respekt. De väcker hopp om en bättre framtid i vår del av världen – det är lätt att glömma att Belarus ligger ganska nära Sverige. Även det belarusiska folkets mod förpliktar.

Jag vill redan nu säga att Moderaterna stöder regeringen i dess arbete från svensk sida för att verka för att EU kraftfullt agerar till stöd för den demokratiska utvecklingen i Belarus. Sverige och EU har nu en viktig roll att spela i sitt stöd för de folkliga kraven om fria och rättvisa val och i ett tydligt motstånd mot regimen. Vårt krav på frigivande av alla politiska fångar är entydigt. Att Sverige drivit på för sanktioner i sammanhanget är av stor vikt. De företrädare som står ansvariga för den belarusiska regimen ska inte vara välkomna i EU.

Sverige ska vara en drivande kraft i EU för ett starkt och omfattande engagemang för Belarus och för vårt östliga närområde. Det är ett vitalt svenskt intresse. Det nära samarbetet med övriga EU-länder i Norden och Baltikum är avgörande i det här avseendet. Ett sätt att driva utvecklingen framåt i Belarus är att EU synliggör landets demokratiska vänner. Vi moderater anser att oppositionsledaren Svetlana Tichanovskaja demokratiföreträdare, såsom Maria Kolesnikova och Veronika Tsepkalo, behöver den demokratiska världens stöd såväl i ord som i handling. Det gäller inte minst alla de civilpersoner som visar sitt missnöje öppet.

Givetvis finns också i sammanhanget tydliga geopolitiska aspekter. Det är ingen hemlighet att Ryssland ser händelserna i Belarus som en möjlighet att skaffa sig ökat inflytande över landet och dess närregion. Lika prioriterat som att EU kan bidra till att Belarus utvecklas i demokratisk riktning är att man också kan stå fritt från utomstående

aktörers negativa inverkan. EU har här en skyldighet att verka distinkt i båda dessa uppgifter. Det är ytterst betydelsefullt att följa den ryska regimens agerande gentemot Belarus i ljuset av protesterna samt att EU och hela den fria världen förmår att motverka eventuella försök från Kremles sida att utnyttja situationen och destabilisera utvecklingen.

Sverige har en lång tradition av att verka för frihet i Östeuropa. Vi minns alla måndagsmötena på Norrmalmstorg för några decennier sedan. Den här traditionen ska värnas nu när vi stöder människorna i Belarus i deras viktiga kamp för en framtid i demokrati och frihet. För detta ska Sverige vara pådrivande vid och även efter mötet.

Jag skulle vilja fråga statsministern: Hur ser statsministern på att EU inte bara agerar på den toppolitiska nivån utan också kan stödja det civilsamhälle och de modiga människor som i dag trotsar regimens makt och visar sitt missnöje öppet på gator och torg? Det här är viktigt.

Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD):

Det våld, valfusk och förtryck som föranleder statsministrarnas möte är naturligtvis helt förkastligt. Men det är viktigt att ändå försöka se krisen som en möjlighet till förändring. Det är inte första gången landet skakas av protester, men det ser onekligen ut som att de den här gången är av både en annan art och en annan grad. Förhoppningsvis innebär detta början på slutet för Lukasjenkos politiska karriär.

Huvudsyftet med mötet är såklart sanktionerna och hur EU ska agera framåt. De krav som man behöver ställa och som jag upplever att det finns bred enighet om är att de 7 000 personer som frihetsberövats av politiska skäl ska släppas, att ödet för de 91 personer som försvunnit spårlöst ska utredas, att valet ska göras om på ett fritt och rättvist sätt under internationell övervakning och att regimen ska inleda en konstruktiv dialog med oppositionen för att förhindra ytterligare eskalering.

Som tur är ser det ut som att EU-kretsen är något så när enig. Ungern, som det tidigare fanns frågetecken kring, har meddelat att man stöder kravet på att valet görs om. Även om inte alla länder är lika entusiastiska verkar det finnas goda chanser att få en sanktionsregim på plats.

Frågan är hur omfattande en sådan bör vara. De riktade sanktioner som nästan helt hävdades 2016 avsåg 32 organisationer och ungefär 240 individer. Denna gång bör man sikta betydligt högre. Om man ser till omfattningen av det valfusk som genomförts och den ”polisiära insatsen” torde detta involvera ett stort antal befäl och andra myndighetspersoner. Vi hoppas naturligtvis att man når hela vägen fram och lyckas samla kring en tuff och bred sanktionsregim.

Det finns starka skäl att anta att regimen försöker förhala omvärldens respons. Lukasjenkos löfte om att hålla en folkomröstning om en författningsreform innan man åter går till parlamentsval tyder på att man försöker göra en Maduro, om man uttrycker sig så. Detta bör bestämt avvisas och krav bör ställas på att valet görs om inom en relativt snäv tidsram.

Med anledning av detta vill jag fråga statsministern om det finns någon inom EU-kretsen som tar detta förslag på allvar eller över huvud taget och på något sätt beaktar det.

I övrigt står vi bakom regeringens linje i frågan och önskar regeringen och EU-kretsen lycka till.

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för genomgången inför dagens möte!

Det sker en upptrappning av situationen i landet. Det är välkommet att det blir ytterligare möten för att försöka hantera detta och få stopp på våldet liksom att såklart försöka se till att de politiska fångar frigges som är fängslade.

Vi alla är överens om att valet inte var fritt och rättvist. Därmed finns inte heller en legitim president. Som konsekvens av det är det egentligen självklart att kräva att Lukasjenko avgår.

Vi är eniga om att i ett första steg ta fram förslag till sanktioner och sedan införa dem. Jag tror att det är viktigt att även Lukasjenko med familj finns med på den listan. Det måste slå direkt mot honom själv.

Jag tror att det på olika sätt är viktigt att visa stöd för det uppror som finns, de fredliga demonstrationerna, men också det momentum som har växt fram. Det är ingen slump att det kommer så många olika signaler från Lukasjenko själv. Det beror på att något annat ligger i luften. Det finns ett annat stöd och ett annat tryck, som kräver att det också blir aktion och handling.

Det är viktigt att det blir en så fredlig övergång som möjligt, om man kan nå det. Men vi får inte vara en del i att ge Lukasjenko tidsrum. Det är nu ett momentum finns. I medierna har man använt ordet ”medling”, något som statsministern nu uttryckte på ett annat sätt. Detta får inte bli ett sätt att ge Lukasjenko tid så att det blir tufft för civilbefolkningen att stå kvar och stå upp. Vi måste på olika sätt ge stöd till civilbefolkningen. Det tror jag är oerhört viktigt.

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Låt mig börja med frågorna från Pyry Niemi från Socialdemokraterna. Det gällde att medla eller ha en dialog. Det är en viktig distinktion att göra. Precis som sas handlar detta inte om någon medling. Utan OSSE:s uppgift är att få igång en dialog och vara facilitator för att få igång en sådan. Där kan Sverige som kommande ordförandeland medverka.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att här också ha nära kontakt med oppositionen så att detta sker på bästa möjliga sätt för dessa krafter. Vi har kanske inte alla svar på exakt vad som ska göras, utan det är viktigt att en dialog förs med oppositionen här.

Vad kan EU göra? Det viktigaste är att EU talar med en stark och enad röst. Det ger en otroligt viktig signal. Därför har det varit bra att Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande, den höge representanten Borrell, Angela Merkel, som både är förbundskansler och ledare för ordförandelandet, och så vidare har varit inblandade i detta. De har haft en dialog och sagt vad som är viktigast. De stöder dessutom försöket till dialog via OSSE.

Vi följer naturligtvis läget. Det är viktigt för oppositionen att vi stöttar den. Även sanktionerna, som vi talar om, är viktiga. Utrikesministrarna har redan påbörjat detta. Vi måste överlag delta i den politiska dialogen. Det finns alltså mycket för EU att göra. Det är viktigt att säga att EU och OSSE kompletterar varandra. Vi har två viktiga forum och organisationer här.

Låt mig besvara Hans Rothenbergs frågor. Jag har samma svar här vad gäller sanktionerna och att naturligtvis synliggöra de demokratiska vännerna där. Det är också viktigt att de kan verka fria från påverkan utifrån.

Att stödja civilsamhället är A och O. Jag var under min fackliga tid själv i Vitryssland vid ett flertal gånger och stöttat de fria fackföreningar som åtminstone ett tag fanns där. Det som har varit vägledande för vårt stöd är att det på bästa sätt ska gynna det belarusiska folket. Det är själva utgångspunkten. Det görs både genom att stärka civilsamhället och att bidra till strukturella reformer. Det är viktigt att vi fortsätter med vårt stöd till civilsamhället så att man där känner av detta stöd. Vi ger stöd till bland annat organisationer som jobbar med mänskliga rättigheter och journalister. Detta är ett viktigt stöd vi ger, och vi ska fortsätta med det.

Vad gäller Ludvig Asplings och Sverigedemokraternas frågor om sanktioner har jag samma svar här. EU är redan enigt om detta, och utrikesministrarna har redan påbörjat ett sådant arbete. Det pågår under denna vecka. Det här är ett offentligt möte, så vi ska nog inte diskutera vilka som eventuellt kan hamna på en sådan lista. Det vore inte så bra. Det ska naturligtvis dock göras på bästa sätt för att markera mot de skyldiga. Samtidigt ska det göras så att man kan få igång en process på ett bra sätt som återigen inte minst stöder de oppositionella krafterna. Att släppa frihetsberövade ingår naturligtvis som ett obligatoriskt krav. Men exakt hur detta ska göras och var det finns stöd är en naturlig tanke, men även här är det viktigt att oppositionen får säga vad den tycker är den rätta vägen.

Det kan vara detta – jag motsäger inte det – men jag tycker att vi ska utgå från vad oppositionen kommer fram till så att vi även kan stödja den koordineringsmekanism som nu finns på plats. Jag tror att det är ett sjuttiofem personer som ingår. Det finns en process som är igång, och då ska vi stötta dem i det.

Vad gäller Annika Qarlssons fråga om sanktioner gäller samma sak. Detta arbete pågår. Det är klart att vi ska stötta oppositionen och civilsamhället. Precis som Annika Qarlsson säger finns ett momentum nu, och det gäller att ta vara på det. Vi vill stödja en fredlig demokratisk utveckling, men vi ska vara helt på det klara med att vi heller inte kan bortse från att det kan bli en betydligt mer dramatisk utveckling. Vi måste dessvärre vara beredda även på det.

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsministern, för genomgången!

Vi i Vänsterpartiet är glada över att EU nu agerar. Vi instämmer i mycket av det som statsministern har sagt. Man måste ställa krav på demokrati, frihet från politiskt våld, frisläppande av alla fångar och fria val. Ytterligare sanktioner måste införas, även mot Lukasjenko, så länge Belarus inte är en demokrati.

Vi i Vänsterpartiet har vidare varit mycket kritiska till att de flesta sanktioner hävdades 2016. Det skedde i ett land som inte har haft fria val på årtionden, och det var ett stort misstag att släppa sanktionerna.

Vi anser att Vitryssland är Europas enda diktatur, även om vi kan se att några av Europas ledare verkar sträva åt ett sådant håll. Det motsätter vi oss naturligtvis.

Strax efter parlamentsvalet förra året, som heller inte var fritt eller demokratiskt, besökte Sveriges utrikesminister landet. Det var det första besöket på den nivån på över 20 år. Som vi också har talat om nu kommer rapporter om att Sveriges utrikesminister vill agera inom ramen för OSSE och att hon i går hade telefonkontakt med Belarusdiktaturens utrikesminister. Det verkar som att Belarus gör som diktaturer brukar, det vill säga använder dessa kontakter till sin fördel.

Min första fråga till statsministern handlar därför om Sverige i detta agerar på egen hand, för OSSE eller om det görs i samarbete med EU.

Min andra fråga gäller hur regeringen ser på det framtida ordförandeskapet i OSSE och hur det kommer att påverka både Sveriges utrikespolitik och den linje som vi kommer att driva inom Europeiska unionen. Jag ser en stor risk för att engagemanget i OSSE gör att regeringen blir försiktigare gentemot Belarus. Jag kan se paralleller till hur Finland har agerat när det gäller långtidsbudgeten. Under sin tid som ordförandeland valde man att inte uttala sig om landets egna åsikter.

Min tredje fråga gäller Belarus diktator. Kommer den svenska regeringen att använda hans rätta beteckning, det vill säga diktator? Vilken beteckning kommer stats- och regeringscheferna att använda vid mötet och framöver?

Jag konstaterar till exempel att utrikesdepartementet i ett pressmeddelande använder beteckningarna "Belarus regering" och "utrikesminister" som om det vore en legitim regering vald i fria val. EU självt använder ordet "leadership" det vill säga "ledarskap" medan Sverige hittills konsekvent har använt ordet "regering". Jag har inte hört statsministern använda ordet "diktator" eller "diktatur" i dag. Inte heller har han använt orden "ledarskap" eller "regim". Konsekvent har han i stället sagt "Belarus regering".

Min fjärde fråga gäller oppositionen i Belarus. Jag är glad att höra statsministern tala mycket om att oppositionen, civilsamhället och folket ska stödjas, men jag skulle vilja veta lite mer om hur detta stöd konkret kommer att se ut. Det gäller både det som kommer från den svenska regeringens sida och det som kommer från EU:s sida.

Min sista fråga handlar om fria val. Alla politiska fångar, såväl demonstranter som fängslade politiker, måste släppas fria och Lukasjenko måste avgå menar jag. Det räcker inte att diktaturen går med på nyval, eftersom det inte innebär någon garanti för att ett nytt val skulle vara fritt och demokratiskt och ske utan valfusk. Kommer statsministern att föra fram att Lukasjenko och landets styre måste avgå innan ett nytt val kan hållas?

Jag uppfattar det som att oppositionen har fört fram att den kan kliva in som en övergångsregering under tiden som man ordnar ett nytt fritt val. Det är otroligt viktigt, tycker jag, att få veta vilken linje den svenska regeringen kommer att driva i denna fråga.

Anf. 11 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för genomgången!

Som ordföranden tidigare sa är det många som har engagerat sig. Även vi kristdemokrater har varit engagerade när det gäller att ge stöd till dem i Belarus som söker frihet och rättvisa.

Vi vet att valet den 9 augusti inte var fritt eller rättvist. Därför har befolkningen nu reagerat och gått ut i demonstrationer. Man talar om att uppåt 200 000 var ute och demonstrerade i Minsk den senaste helgen. Folket är trött på diktaturen och vill nu få demokrati och mänskliga rättigheter på plats. Dessvärre har tusentals personer fängslats, och även fall av tortyr har uppenbarats för omvärlden. Minst två döda har konstaterats.

Situationen i Belarus är mycket allvarlig eftersom det är i vårt närområde. EU:s ledare har nu ett stort ansvar att stödja demokratiska krafter i Belarus.

Människor söker frihet från diktatur och vill välja sin ledare. Lukasjenko måste avgå. Oppositionsledaren Svetlana Tichanovskaja har lagt ut en video på Youtube där hon inför det här mötet uppmanar EU:s ledare att stödja befolkningens rättmätiga krav och att också, vilket är väldigt viktigt, lita på att The National Coordination Council of Belarus snabbt förmår att formera sig. EU:s ledare ska inte underskatta denna grupp.

Det är viktigt att gruppen stöds och att man inte från EU:s sida talar över huvudet på befolkningen, exempelvis med Putin. EU måste ha öppna kanaler till representanter som har legitimitet bland folket, så att ett nyval också kan hållas snarast möjligt.

Den politiska oppositionen och civilsamhället behöver få ett inflytande, och det är naturligtvis bra om Sverige kan bidra via OSSE för att få igång en dialog. Nu måste våldet få ett slut, och de som har utövat våld mot fredliga demonstranter måste hållas ansvariga.

Sanktioner måste snarast komma på plats. Statsministern talar om att det kommer under den här veckan. Är det säkert att det blir så? Vilken bedömning gör statsministern när det gäller hur snabbt sanktionerna kan komma på plats? Jag tycker att det har tagit lite tid. Och vilka sanktioner vill statsministern prioritera?

Avslutningsvis vill jag säga att EU-nämnden var överens när vi diskuterade vad Kristdemokraterna sa om att inte bara de demonstranter som har fängslats ska frigges utan att alla politiska fångar måste frigges, vilket utrikesministern ställde sig bakom. Jag vill bara höra att statsministern också kommer att driva den frågan på Europeiska rådet. Det är viktigt att vi nu inte bara backar upp demonstranterna utan också alla som vill slåss för demokrati och frihet.

Anf. 12 TINA ACKETOFT (L):

Tack, statsministern, för redogörelsen! Jag ställer mig helhjärtat bakom Ilona Szatmari Waldaus frågor. Det är i princip samma frågor som jag själv har. Det kändes befriande att höra det engagemang hon har i de här frågorna.

Belarus har varit på dagordningen hos många av oss under lång tid. Jag har väl delvis förtvivlat och sett det som en frusen konflikt som vi kanske inte skulle kunna ta oss ur, men den senaste tidens händelser ger onekligen hopp om att det äntligen är något på gång.

Då är det ju så ofantligt viktigt att EU och också Sverige är tydliga förespråkare för ett annat vägval som det belarusiska folket nu kan göra. Samtidigt är det naturligtvis också det belarusiska folket som ska göra det vägvalet. EU får naturligtvis inte vara ytterligare en överrock – en ny

överrock – utan det är det belarusiska folket som måste välja sin väg. Det hoppas jag att de har möjlighet att göra nu.

Liberalerna anmälde i förra veckan en avvikande mening. Vi tycker att regeringen har slirat lite – under en ganska lång period, om jag ska vara ärlig. Medan vi har till exempel drivit att sanktionerna inte borde ha lättats har man från regeringens sida inte sett det så. Därför är det befriande att höra att statsministern nu låter något vassare.

Men jag, liksom Vänsterpartiet, reagerar väldigt när vi diskuterar vilka ordval vi ska använda här. Lukasjenko är inte folkvald. Han är en diktator. Vi har alla talat om att Belarus är den sista diktaturen i Europa. De orden ska nämnas. På samma sätt är det en regim som nu sitter på tronen i Belarus. De måste avgå. Det anser vi väldigt tydligt.

Utöver de frågor som Vänsterpartiet ställde, och som jag väntar på svaren på, vill vi upprepa vår avvikande mening, även om det inte är formellt. Man kan inte bara sätta in sanktioner mot de individer som direkt gjort sig skyldiga, utan vi måste också titta på de indirekt skyldiga, alltså de som har möjliggjort den kalabalik som har rått i Belarus under en lång period. Som exempelvis Annika Qarlssoon säger borde hela Lukasjenkos familj vara en självklarhet på en sådan lista. Men vi vidhåller alltså vår avvikande mening och väntar med spänning på statsministerns svar på de frågor som ställts.

Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Situationen i Belarus är ju oerhört allvarlig. Det var inte ett fritt eller rättvist presidentval, och det som hände var helt oacceptabelt. Det är mycket bra att regeringen fördömer våldet och valfusket. Det belarusiska folket måste få möjlighet att välja sin politiska ledning genom fria och rättvisa val. Det måste få ske en demokratisk förändring, och det är viktigt att det som sker nu görs på fredlig väg.

För att sätta tryck är det helt nödvändigt att EU inför riktade sanktioner, som man nu är överens om, och att EU ställer krav på att alla politiska fångar ska frigges. Det är mycket viktigt att sanktionerna, som är med i regeringens ståndpunkt, riktas mot de personer som är direkt ansvariga för våldet och de demokratiska bristerna. Det är också mycket bra att Sverige, vilket vi fick besked om i går, för sin del har fryst den del av biståndet till Belarus som går till projekt där statliga aktörer har en aktiv roll. Det är en tydlig signal.

Något som flera har varit inne på och som statsministern också har understrukt är att det är oerhört viktigt att befolkningen i landet inte bestraffas. EU måste omedelbart vidta åtgärder för att stärka det belarusiska civilsamhället och stödja oberoende journalister. Det är viktigt att Sverige också tar sin egen del här och får fram stöd för att stärka de demokratiska krafter som finns i landet, så att Sverige direkt stöder civilsamhället.

Mina frågor har i och för sig redan ställts, men jag upprepar dem: När kommer sanktionerna på plats, och när och hur kommer stödet fram till civilsamhället? Finns det mer information om det?

Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Ordförande! Jag börjar med frågorna från Vänsterpartiets Ilona Szatmari Waldau.

Sverige blir ordförandeland i OSSE från årsskiftet och agerar nu tillsammans med det nuvarande ordförandelandet Albanien. Det finns ett mycket starkt stöd inom EU för en sådan roll. Det har uttryckts av bland andra Angela Merkel och också andra europeiska ledare. Det är naturligt eftersom Belarus är medlem i OSSE. Det finns alltså ett stöd för det agerandet.

Det finns också ett stöd från Tichanovskaja, oppositionsledaren; som har blivit symbolen för oppositionen. Hon ger också fullt stöd till det agerandet. Det är viktigt.

Vi har inga illusioner om vad det handlar om för regim. Men fokus just nu ligger kanske inte på hur man titulerar olika personer utan på en tydlig reaktion på våldet, inklusive sanktioner, som nu diskuteras. Det handlar också om att förhindra ytterligare våld. Vi vill inte se mer våld. Det handlar också om att se till att vi får den genuina dialog på plats som oppositionen efterlyser. Det tycker jag att vi ska fokusera på.

Som flera har sagt är det vad folket i Belarus vill som måste vara styrande. Som Désirée Pethrus säger ska vi absolut inte underskatta koordineringsgruppen. Det är med den som det finns en kontakt. Dialog med de strukturer som de facto finns är oerhört viktigt. Som Désirée Pethrus påpekar är det viktigt att våldet får ett slut och också att det utkrävs ansvar. Det är just mänskliga rättigheter som är OSSE:s andra del. Förutom att främja dialog handlar det om att bevaka mänskliga rättigheter, och det förs också en diskussion i FN i säkerhetsrådet för att hantera just detta med våldet och frågan om ansvaret för det.

Det råder ingen tvekan om att vi tydligt kommer att säga att vi vill att alla politiska fångar ska frigges. Det råder ingen tvekan om detta, så det kan jag naturligtvis ta upp på Europeiska rådet.

Tina Acketoft hade lite samma frågor som Ilona Szatmari Waldau. Men vår utgångspunkt är alltså det belarusiska folket, precis som Tina Acketoft säger. Vi kanske inte har alla svar när det gäller exakt hur detta ska hanteras, vilka steg som ska tas och vilken ordning de ska tas i, utan det bör ske i dialog med dem. Det är de som ska utgöra grunden för det, menar jag. Det är det stödet som är det viktiga.

Jag tycker alltså att vi ska koncentrera stödet på ett sådant sätt att det blir en riktig process inne i Belarus, så att det är folket där som agerar och gör sina vägval. Det tycker jag ska vara vägledande för hela processen härnäst.

Arbetet med sanktioner pågår. Därför har jag dessvärre inget svar till Amanda Palmstierna om när det exakt blir, men det jobbas på så skyndsamt som möjligt, naturligtvis. Detta är inget som sker en gång för alla, utan det finns alla möjligheter att fylla på listan vartefter man ser ett behov. Det besked vi fick var att listan skulle tas fram under veckan, så skyndsamt som möjligt, och vi utgår från att den kan bli klar den här veckan. Jag törs inte lova det, men det är utgångspunkten. Vi hoppas att det blir så.

Stöd till civilsamhället är något som redan pågår. Både vi själva och EU ger stöd till civilsamhället. Det behöver nog utvecklas under resans gång också, i dialog med det belarusiska civilsamhället: Vad är det för stöd

som har bäst verkan, inte minst för koordineringsgruppen för det belarusiska folket?

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Vid den här punkten i samråden brukar jag ge ordet till ytterligare talare för de partier som har fler än en tjänstgörande ledamot. Jag har inte fått någon sådan förfrågan. Annars finns det en annan talare som önskar ordet.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag konstaterar att statsministern menar att det inte är så viktigt vilket ord man använder om regimen, och statsministern använder själv ordet "regim" i stället för "regering", vilket jag tycker är bra. Jag tycker att det är fel att använda ordet regering när det finns ord som visar att det inte är ett legitimt styre i landet.

Jag vill mena att ord spelar roll. Genom att använda vissa ord legitimerar man regimen. Därför menar jag att statsministern och hela Sveriges regering ska sluta använda ordet "regering" när det gäller Belarus, liksom att man i samtalen i EU ska använda orden "regim" eller "leadership", som i övrigt används.

Jag anmäler en avvikande mening i den delen. Ord spelar roll, och därför har jag en avvikande mening när det gäller att statsministern inte är beredd att använda orden diktator och diktatur.

Vi hade en avvikande ståndpunkt även i fredags, när det var samråd inför utrikesministrarnas möte. Jag tänker inte upprepa den här. Men den står vi fast vid.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Jag hade inte uppfattat att det fanns någon avvikande mening från Vänsterpartiet i fredags.

Anf. 18 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Det stämmer. Vi hade ingen avvikande ståndpunkt. Vi bara förtydligade några saker som vi menade inte kom fram tillräckligt tydligt i regeringens ståndpunkt, men vi anmälde inte någon avvikande mening. Den avvikande mening vi har nu är alltså den som gäller vilka ord vi använder.

Anf. 19 TINA ACKETOFT (L):

Jag vill gärna hänga på Vänsterpartiets nuvarande avvikande mening. Statsministern refererar till det belarusiska folket, och den oppositionen menar att vi ska använda ord som "diktator" och "regim". Där har vi och Vänsterpartiet en gemensam avvikande mening.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Kvarstår er tidigare avvikande mening?

Anf. 21 TINA ACKETOFT (L):

Ja, det gör den.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och Liberalerna och ytterligare en avvikande ståndpunkt från Liberalerna.

Med detta tackar vi statsministern för dagens möte. Vi har inga övriga frågor, utan vi får väl se när vi ses nästa gång. Jag började inte med att hälsa er välkomna tillbaka till sommaren, för jag tycker att vi har haft löpande arbete under sommaren. Ni är dock förstås välkomna tillbaka även i denna mötesform. Jag hoppas att ni har haft tid för lite ledighet mellan alla skriftliga förfaranden och att ni, liksom jag, ser fram emot en arbetshöst.

Med det avslutar vi dagens möte.

2019/20:72

19 augusti

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Information och samråd inför videomöte i kretsen av

stats- och regeringschefer	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 5 PYRY NIEMI (S).....	3
Anf. 6 HANS ROTHENBERG (M).....	4
Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C).....	6
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	7
Anf. 11 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	8
Anf. 12 TINA ACKETOFT (L)	9
Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	10
Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	12
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 18 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	12
Anf. 19 TINA ACKETOFT (L)	12
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 21 TINA ACKETOFT (L)	12
Anf. 22 ORDFÖRANDEN.....	13